

ÁHERSLUVERKEFNI SSNE 2022 (til 2024)¹

Tillögur sendar stýrihópi Stjórnarráðsins um byggðamál 3. febrúar 2022

Heiti verkefnisins	Gullakistan: Námsskráin og tækifærin alltumlykjandi - barnamenning
Númer verkefnis ²	2022-03
Markmið	<p>Að auka þjónustu við eigendur, samfélagið sjálft, með áherslu á börn og ungmenni. Að tryggja flæði upplýsinga milli þeirra stofnana/setra sem sinna menningararfinum og hinna fjölmörgu menntastofnana á leik- og grunnskólastigi í landshlutanum.</p> <p>Að fjölga heimsóknum skólahópa í söfn, setur og sýningar á svæðinu. Leiðin að settu markmiði er að draga saman fyrir kennara tækifærin á sviði safna, setra og sýninga sem landshlutinn færir okkur á silfurfati. Með það fyrir augum að þeir geti á auðveldan og skilvirkan hátt flett upp möguleikum á vettvangsferðum, safnakennslu og annarri lifandi kennsluaðferð í takt við árgang, námsgrein og -bækur sem og námskrá.</p> <p>Að efla samtal og tengingu milli skólastarfs og menningarstofnana/setra/félaga á Norðurlandi eystra í heild sinni. Að leggja grunn að sértækum fræðsluáætlunum og verkfærakistum á hverjum stað fyrir sig.</p> <p>Að fanga og fagna, að sauma saman skapandi lausnir og menningu fortíðar, samtímans og framtíðar</p>
Stutt verkefnalýsing (mikilvægt er að verk- og kostnaðaráætlanir séu gerðar fyrir öll verkefni)	<p>Að aðstoða kennara- og leiðbeinendur á leik- og grunnskólastigi að nota og njóta með nemendum sínum alls þess sem menningarstofnanir, -setur og sýningar á Norðurlandi eystra hafa upp á að bjóða.</p> <p>Forskref þessa verkefnis hefur verið tekið, þ.e.a.s. að skoða þörfina með þeim fræðslufulltrúum safna og setra sem starfa á svæðinu. Ljóst er að verkefnið er þarft og þakklátt.</p> <p>Næstu skref felast í:</p> <p>Að mynda nefnd hagaðila til að tryggja farveg afurðarinnar og gagnrýnið aðhald á verkefnatíma: Fræðslustjórar, menningarfulltrúar og sviðsstjórar hjá sveitarfélögum ásamt fulltrúum skólastjórnenda og kennara frá hverjum skóla fyrir sig. Hópur hér eftir kallaður <i>notendur</i>.</p> <p>Að mynda samstarfs- og ráðgjafahóp safnakennara/fræðslufulltrúa safna á svæðinu sem og forstöðumanns Menningarmiðstöðvar Þingeyinga þar sem enginn fræðslustjóri safna/setra er starfandi austan Vaðlaheiðarganga.</p>

¹ Landshlutunum er í sjálfsvald sett til hvers langs tíma áhersluverkefni ná. Ná þau til lengri tíma en eins árs þá eru settir fram fyrirvarar um samþykkt fjárlaga hvers árs.

Óformleg skref hafa verið tekin við myndun þessa hóps þegar þörf á verkefninu var skoðuð. Hópur hér eftir kallaður *fagaðilar*.

Að ráða verkefnastjóra sem vinnur samhliða starfsmanni SSNE við framkvæmd verkefnis og utanumhald.

Að greina með notendum og fagaðilum á hvaða formi afurðin nýtist sem best. Sem dæmi má nefna gagnvirkan PDF bækling sem yrði sendur í upphafi hvers skólaárs á notendur, uppfletti-undirsíðu á SSNE.is eða stofna lén og búa til sér síðu fyrir afurðina.

Að vinna úr Menningarbrunni landshlutans lista yfir söfn, setur og sýningar og hafa samband við framkvæmdastjóra hvers og eins; kynna verkefnið og kanna hvort fræðsluáætlun er til staðar og/eða áherslur og styrkleikar safnsins/setursins/sýningarinnar. Jafnframt verður búinn til einn sameiginlegur hópur eða vettvangur fyrir þessa aðila til samtals.

Að kortleggja; greina og skrá, námsgreinar og -bækur eftir árgöngum.

Að fara yfir þær fræðsluáætlanir eða safnakennsluefni sem til er á svæðinu og tengja við viðeigandi námsgreinar og -bækur. Við vinnu efnisins verður byggt á því starfi sem nú þegar hefur farið fram á höfuðsöfnum Íslands, ICOM, Námsgagnastofnun og Safnaráði.

Að fara yfir stöðu kortsins á teams fundi með fagaðilum og tengja fleiri eða önnur söfn, setur og/eða sýningar við námsgreinar og -bækur í takt við sérstöðu þeirra og safnkost.

Fundur með aðilum frá höfuðsöfnum Íslands varðandi aðgengilegt fræðsluefni sem hægt er að byggja á fyrir þau söfn, setur og sýningar á svæðinu sem ekki eru með opinbera fræðslustefnu fyrir börn.

Vettvangsferðir á söfn/setur/sýningar. Að aðstoða við tengingar safnkosts við námsgreinar og -bækur þar sem fræðsluáætlanir og kennsluefni er ekki til staðar. Grunnur lagður að sértækum fræðsluáætlunum fyrir hvert safn/setur/sýningu. Athugið að þessi liður getur tvinnast saman við og nýst við almenn störf nýs menningarfulltrúa SSNE sem vegna covid hefur ekki getað farið í vettvangsferðir og kynnst starfssemi þeirra.

Afurð send í yfirferð fagaðila.

Fundur á teams með fagaðilum og drög að kynningu fyrir notendur undirbúin.

Þróun samkvæmt athugasemdum notenda, fagaðila sem og framkvæmdastjóra.

Kynningar á starfsdögum skóla, skipulagðar með skólastjórum.

Framhaldslíf: Verkefni hýst hjá menningarfulltrúa SSNE og faghópnum með tilheyrandi uppfærslum þegar við á.

	Framhaldsverkefni: Sértekur fræðsluáætlanir fyrir all flest söfn, setur og sýningar á svæðinu.
Málaflokkur (tilgreinið málaflokk og undir hvaða ráðuneyti hann heyrir.)	Mennta- og barnamálaráðuneyti
Framkvæmdaaðili	SSNE. Verkefnið yrði leitt af starfsmanni SSNE og verkefnastjóra á sviði skapandi greina sem væri ráðinn til verksins. Hlutverk starfsmanns SSNE væri að tengja saman viðeigandi aðila, hugmyndaþróun með verkefnastjóra og í framhaldinu innleiðing í skólana á svæðinu.
Samstarfsaðilar	<i>Fagaðilar</i> (hópur skilgreindur hér að ofan). Ef til styrks kemur yrði formlegur hópur <i>notenda</i> stofnaður og fenginn til samstarfs.
Tengsl við sóknaráætlun	<p>Í menningarkafla aðgerðaráætlun Sóknaráætlunar SSNE 2020-2024 kemur fram undir meginmarkmiðum:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tryggja fjölbreytileika menningarstarfs með áherslu á aðgengi ólíkra hópa að menningu og menningararfi 2. Efla samvinnu menningarstofnana og kynningu á menningarstarfi í landshlutanum <p>Í lið 2.1 Stuðningur við faglegt starf safna á öllu svæðinu er talað um að hvetja skuli menningarstofnanir á svæðinu til að hanna sérstaka fræðsluáætlun ætlaða börnum sem hluta starfsáætlunar hvers árs. Með þessu verkefni verður lagður almennur grunnur – útfrá þörfum skólastarfs – sem hvert safn/setur/sýning getur nýtt sér til að byggja á og útbúa í takt við sína sérstöðu. Það væru þá fræðsluáætlanir sem byggjast á þátttöku skóla, byggðar ofan á sterkan grunn og sérstöðu hvers safns/seturs/sýningar og menningararfleið svæðisins þannig fönnguð og fagnað. Með því að efla tengingu milli menningarstofnana og skólastarfs, hvetjum við til þátttöku einstaklinga í menningarstarfi landshlutans. Þar með styðjum við viðburði á vegum skóla í menningarstofnum landshlutans, gerum menningararfleiðina aðgengilegri samtímanum svo úr þróist nýjar hugmyndir.</p> <p>Í lið 2.2 Kynna og miðla menningararfleið svæðisins með nýstárlegum hætti, er lögð áhersla á miðlun til jafns við rannsóknir og kortlagningu í starfi. Með þessu verkefni er verið að setja efni landshlutans upp á annan hátt en hefur verið hingað til og sjónum beint að notkun kennara til að miðla til barna á virkan máta.</p> <p>Í Atvinnuþróunar og nýsköpunar kafla Sóknaráætlunar 2020-2024 má finna markmiðið að „Standa vörð um hagsmuni jaðarbyggða“ með því að Tryggja jákvæða og viðvarni umfjöllun um mannlíf ... jaðarbyggðanna“. Einn af meginþáttum verkefnisins er einmitt að vekja athygli á möguleikum safna/setra/sýninga á öllu svæðinu.</p>

	<p>Í Menningarkafli Sóknaráætlunar 2020-2024 er auk fyrrnefndra markmiða og dæmi um aðgerðir, talað um að Styðja verkefnabundið samstarf ólíkra menningarstofnana.</p>
Tengsl við heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna	<p>Söfn geta stutt við heimsmarkmiðin með margvíslegum hætti, ekki síst í gegnum sýningar og miðlun og með því að koma af stað eða taka þátt í umræðu um þau málefni sem þar er fjallað um. En til að nefna tengsl sem eiga sérstaklega við um þetta verkefni, óháð sérstöðu hvers safns:</p> <p>4.7 Eigi Síðar en árið 2030 verði tryggt að allir nemendur öðlist nausynlega þekkingu og færni til þess að ýta undir sjálfbæra þróun, meðal annars með menntun sem er ætlað að efla sjálfbæra þróun og sjálfbæran lífsstíl, með því að hlúa að friðsamlegri menningu, með mannréttindum, kynjajafnrétti, alheimsvitund, viðurkenndri menningarlegri fjölbreytni og framlagi menningar til sjálfbærrar þróunar.</p> <p>17.17 Hvetja til skilvirkra samstarfsverkefna hjá hinu opinbera, milli opinbera geirans og einkaaðila og á meðal borgaranna og styðja við slík verkefni. Við framkvæmd þeirra verði byggt á reynslu af samstarfsverkefnum almennt og útsjónarsemi höfð í fyrirrúmi.</p>
Árangursmælikvarðar	<p>Fjöldi bókaðra skólahópaheimsókna, það mætti hugsa sér að bera saman fjöldataölur 2019 og 2023.</p> <p>Fjöldi safna, setra og sýninga sem taka þátt í samstarfinu.</p>
Lokaafurð (hver verður lokaafurð verkefnisins, hver verður ávinningur samfélagsins?)	<p>Ávinningur samfélagsins:</p> <ul style="list-style-type: none"> Örfá söfn, setur og söfn á svæðinu búa yfir stöðu safnkennara/fræðslufulltrúa, en fá eða engin opinbera fræðslustefnu fyrir börn. Þrátt fyrir vænan safnkost og opið boð til kennara og nemenda til samstarfs. Með þessu verkefni erum við að brúa bilið og leggja grunn að sterkri nálgun og miðlun lista og menningararfs til barna og ungmenna. Hér verður til grunnur að fræðsluáætlun fyrir mismunandi menningarstofnanir, -setur og -vísa, t.d. byggðasöfn, bókasöfn, torfbæi, myndlistarsöfn o.s.frv. Myndaðir verða samstarfshópar þvert á sveitarfélög og tegundir safna/setra/sýninga en til að mynda hafa safnakennarar/fræðslufulltrúar ekki gefist markvisst tækifæri til samvinnu hingað til. <p>Lokaafurð:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gullakistan tilbúin til notkunar fyrir kennara á leik- og grunnskólastigi. Afurð yrði stillt upp fyrir kennara/leiðbeinendur, eftir skólastigi, námsgrein og -bókum. <p>Nokkrar af afleiddum afurðum verkefnisins eru:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tengslamyndun innan landshlutans Skarpari sýn á samstarf skóla og safna/setra/sýninga Nýjir miðlunarmöguleikar

	<ul style="list-style-type: none"> • Fjölbreyttari kennsluaðferðir og börn virkir þátttakendur • Menningar- og barnasamfélag tvinnast saman • Styður við faglegan metnað, virðingu fyrir sögu og verndun arfleiðar • Grunnur fyrir skapandi starf
Upphaf og lok verkefnis	Megin framkvæmd verkefnis færi fram febrúar 2022 – febrúar 2023 með tilheyrandi kynningarfundum á starfsdögum skóla. Árangursmæling færi fram í lok árs 2023 eða janúar 2024 þegar fjöldi skólahópa heimsóknna árið 2023 hefur verið skráður.
Heildarkostnaður (pr. ár á verkefnatíma)	4.000.000 kr
Framlag úr sóknaráætlun (árið 2022 og á hverju ári eftir það, ef við á)	4.000.000 kr
Mótframlag (ef við á)	
Tengsl við aðrar opinberar áætlanir (ef við á)	<p>Lög um menningarminjar: En tilgangur þeirra er að tryggja eftir föngum varðveislu menningarminja í eigin umhverfi, auðvelda aðgang og kynni þjóðarinnar menningarminjum og greiða fyrir rannsóknum á þeim.</p> <p>Á bls. 12 í Stefnumörkun um safnastarf – samþykkt 2021 má finna kaflann „Meginmarkmið – söfn og menntun“ og þar undir er lögð áhersla að auka vægi arfsins í menntun þar sem söfn gegna lykilhlutverk í að styrkja náttúru- og menningarlæsi. Í kaflanum er meðal annars talað um mikilvægi samstarfs safna við menntakerfið. „<i>Það felast tækifæri í því að skerpa hlutverk safna í námskrá og tengja safnfræðslu beint við hæfniviðmið hennar. Huga þarf að jöfnu aðgengi allra að arfi þjóðarinnar óháð búsetu, tungumáli eða stöðu.</i>“</p> <p>Í Menningararfurinn: Stefna um varðveislu og aðgengi sem gefin var út af Stjórnarráði Íslands maí 2021 má á bls. 17 má finna kafla 4.1.2 Markmið 2: Tengsl menningar- og menntastofnana: „<i>Auk nauðsynlegrar innviðauppgöngingar, ..., er mikilvægt að tryggja tengsl og flæði upplýsinga milli þeirra stofnana sem sinna menningararfnum og hinna fjölmörgu menntastofnana landsins.</i>“ Og þegar lengra er haldið niður kaflann má t.d. nefna þessa setningu þó allur kaflinn eigi við „<i>Lifandi viðfangsefni í menntun: Tengsl við skólakerfið verða eflað með það að markmiði að auka virka nýtingu skóla á menningararfnum sem hluta af samtali og rýni innan skólanna. ... Þarfir nemenda eru mismunandi eftir skólastigum. Þannig þurfa yngri skólastig annars konar þjónustu og miðlun en hin eldri. Huga þarf að þessum kröfum þegar þjónusta við skólana er skipulögð.</i>“ “<i>Kaflanum lýkur með umfjöllun um aukinn þátt menningararfs í námskrám: „Tryggt verður að menningararfurinn í sinni víðustu merkingu sé fléttaður inn í námskrár allra skólastiga.“</i>“</p>

